

ברכתה של פרופ' ציפורה שכטמן לכתב-העת החדש

ציפורה שכטמן היא פרופסור אמריטה מאוניברסיטת חיפה, החוג לייעוץ והתפתחות האדם. מוקד העשייה הקליני והמחקרי שלה הוא הייעוץ והטיפול הקבוצתי, בדגש על ילדים, על מתבגרים ועל הורים.

חינוך מתקיים בתוך משולש יחסים: בית ספר, משפחה, תלמיד, המזינים זה את זה ומשפיעים זה על זה. כולם רוצים בהצלחת התלמידים ומעוניינים ברווחתם האישית, אך תפיסות שונות, מניעים ייחודיים, תחושות ורגשות לא-תואמים, מובילים לחריקות ביחסים, לאי-שביעות רצון, לכעסים ולהאשמות, וכולם משפיעים על תפקוד התלמיד בבית הספר. בעבר היחסים היו פשוטים יותר. מתקופה סמכותו המקצועית בית הספר הוביל את העשייה החינוכית, תוך קבלת גיבוי מהמשפחה, והתלמיד התנהג על פי ההחלטות שנקבעו. הרמוניה זו הלכה ונשחקה עם הזמן בשל תמורות חברתיות וחינוכיות. תמורות אלו הובילו להחלשת הסמכות המקצועית, להגברת המעורבות וההתערבות של ההורים לטובת ילדם ולהרחבת זכויות התלמיד. תמורות חברתיות וחינוכיות אף שינו את פני בית הספר. יותר תלמידים עם אתגרים מיוחדים בכיתות גדולות העמידו בפני המורים קשיים מיוחדים, כאשר למורים אלו חסרה הכשרה מיוחדת להתמודד איתם. כל אלו הפרו את האיזון בין שלוש הצלעות של המשולש והובילו לאכזבות, למתחים, לביקורת, לכעסים, ולקונפליקטים.

תהליכים חברתיים דומים קורים בעולם החופשי והדמוקרטי, ומכיוון שהשפעתם עלולה להיות הרסנית לתלמיד, מנסים להבין את הקשיים ולהתמודד עימם. למשל, בקליפורניה שבארה"ב פועל מרכז מחקר שבו לומדים וחוקרים במשך שנים את מערכת היחסים המשולשת הזו. במרכז נערכים שני כינוסים בשנה, ויוצא לאור ספר בסיום השנה. עשייה זו הובילה להצגת מודל המגדיר את תפקידי בית הספר מבחינת המשפחה והתלמיד. המודל שאפתני, ומציע עזרה באופן פרטני וקבוצתי לכל אחת משלוש הצלעות של המשולש.

בארץ, האקדמיה הלאומית למדעים הכירה בצורך לטפל בנושא, ובשנת 2013 וכן בשנת 2015 הקימה שתי ועדות מקצועיות, אחת לגיל הרך והשנייה לגיל ההתבגרות. מטרות הוועדות היו להבין את הקשיים שנוצרו במשולש ולשפר את שיתוף הפעולה ביניהם. למדנו על המעורבות ההולכת וגדלה של ההורים בנעשה בבית הספר, על הציפיות הגבוהות שלהם מבית הספר ועל הדאגה לילדים שיקבלו את הראוי להם. מנגד, שמענו על חששות המורים, על האיום על סמכותם המקצועית, על הקושי שלהם להתמודד עם ההטרוגניות הרבה של התלמידים בכיתה ועל היעדרה של הכשרה מתאימה. סיימנו את הדוחות בהמלצות לתקשורת יעילה יותר, ולמינוי של איש מקצוע שיתמקד בנושא לצורך שיפורה של הכשרת המורים.

היה ברור שיש עוד הרבה ללמוד. ואכן, קם "מרכז מהות" בתוך המרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט ובשיתוף הדוק עם שפ"י, שכל מטרתו היא להמשיך ללמוד ולשפר את ההרמוניה בתוך משולש היחסים. בראש המרכז עומדת ד"ר ענת כורם, אשר ארגנה סדרה של כינוסים מצוינים, שבהם הוצגו רעיונות לקידום הנושא. בצעד נוסף החליטו ד"ר כורם וצוותה להקים במה נוספת בצורת כתב-עת שכולו יתמקד בלמידה ובחקר הנושא של קשרי בית ספר והורים, למען היטיב עם המורים, עם ההורים, ובעיקר עם התלמידים.

בהתרגשות רבה אני כותבת דברי פתיחה אלו, שולחת את ברכתי לענת ולצוות, ומזמינה אנשי מקצוע לתרום למאמץ חשוב זה.

בהערכה רבה,

פרופ' ציפי שכטמן